

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι καί τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἄνωθεν εὐδοκία ἐφθάσαμεν καί ἐφέτος εἰς τήν πανέορτον ἡμέραν τῆς κατά σάρκα Γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ ἐλθόντος εἰς τήν γῆν καί συναναστραφέντος ἡμῖν «δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν». Τιμῶμεν ἐν ψαλμοῖς καί ὕμνοις καί ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ τό μέγα μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως, τό «πάντων καινῶν καινότερον, τό μόνον καινόν ὑπό τόν ἥλιον»¹, διὰ τοῦ ὁποίου διανοίγεται εἰς τόν ἄνθρωπον ἡ ὁδός τῆς κατά χάριν θεώσεως καί ἀνακαινίζεται ἡ σύμπασα κτίσις. Τά Χριστούγεννα δέν εἶναι βίωσις συναισθηματισμῶν, οἱ ὁποῖοι «γρήγορα ἔρχονται καί ἀκόμη ταχύτερα παρέρχονται». Εἶναι ὑπαρξιακή μετοχή εἰς τό ὄλον γεγονός τῆς Θείας Οἰκονομίας. Καθώς μαρτυρεῖ ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος², ἡ ἡγεσία τοῦ κόσμου ἠθέλησεν ἐξ ἀρχῆς νά ἀφανίσῃ τό Θεῖον Βρέφος. Διά τούς πιστούς, ὁμοῦ μέ τό «Χριστός γεννᾶται» τῆς ἐορτῆς τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρός καί τούς πενθίμους κώδωνας τοῦ Πάθους, συνηχεῖ πάντοτε τό «Χριστός Ἀνέστη», τό εὐαγγελιον μήνυμα τῆς νίκης κατά τοῦ θανάτου καί τῆς προσδοκίας τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.

Τό «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπί γῆς εἰρήνη» ἀκούεται καί πάλιν εἰς ἕνα πλήρη βιαιοτήτων, κοινωνικῆς ἀδικίας καί καταρρακώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας κόσμον. Ἡ ἐκπληκτική πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας δέν φθάνει εἰς τό βάθος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε περισσότερο ἀπό αὐτό πού δύναται νά συλλάβῃ ἡ ἐπιστήμη καί ἀπό αὐτό εἰς τό ὁποῖον ἀποβλέπει ἡ πρόοδος τῆς τεχνολογίας. Δέν γεφυρώνεται ἐπιστημονικῶς τό χάσμα μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς εἰς τό εἶναι τοῦ ἀνθρώπου.

Σήμερον ἡχεῖ ὁ λόγος περὶ τοῦ «μετανθρώπου» καί ἐγκωμιάζεται ἡ τεχνητή νοημοσύνη. Βεβαίως, τό ὄνειρον ἑνός «ὑπερανθρώπου» δέν εἶναι καινοφανές. Ἡ ἰδέα τοῦ «μετανθρώπου» στηρίζεται εἰς τήν τεχνολογικήν πρόοδον καί εἰς τόν ἐξοπλισμόν του μέ πρωτοφανῆ εἰς τήν ἀνθρωπίνην ἐμπειρίαν καί ἰστορίαν μέσα, διὰ τῶν ὁποίων θά δυνηθῇ νά ὑπερβῇ τό

¹ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἑκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, PG 94, 984.

² Ματθ. α', 18 - β', 1-23.

μέχρι σήμερον ισχύον ανθρώπινον μέτρον. Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι τεχνοφοβική. Προσεγγίζει τήν ἐπιστημονικήν γνῶσιν ὡς «θεόδοτον δῶρον εἰς τόν ἄνθρωπον», χωρίς ὅμως νά ἀγνοῖ ἢ νά ἀποσιωπᾷ τούς κινδύνους τοῦ ἐπιστημονισμοῦ. Εἰς τήν Ἐγκύκλιον τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016), τονίζεται ἡ συμβολή τοῦ Χριστιανισμοῦ καί «εἰς τήν ὑγιᾶ ἀνάπτυξιν τοῦ θύραθεν πολιτισμοῦ», ἀφοῦ ὁ Θεός «ἔθεσε τόν ἄνθρωπον οἰκονόμον τῆς θείας δημιουργίας καί συνεργόν Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Ἐν συνεχείᾳ, σημειοῦται μετ' ἐμφάσεως: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔναντι τοῦ συγχρόνου 'ἀνθρωποθεοῦ', προβάλλει τόν 'Θεάνθρωπον' ὡς ἔσχατον μέτρον πάντων: 'Οὐκ ἄνθρωπον ἀποθεωθέντα λέγομεν, ἀλλά Θεόν ἐνανθρωπήσαντα' (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, Γ', 2 PG 94, 988)»³.

Ἡ ἀπάντησις εἰς τό κρίσιμον ἐρώτημα, πῶς ἄχρι τῆς ἐσχάτης «ὀγδῆς ἡμέρας», μέ τόν τιτανισμόν καί τόν προμηθεϊσμόν τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, τῶν μετεξελίξεων καί τῶν μεταπτώσεων του, ἐν μέσῳ ἀνθρωποθεϊστικῶν μετανθρωπισμῶν ἢ ὑπερανθρωπισμῶν, θά διασωθῇ ὁ «πολιτισμός τοῦ προσώπου», ὁ σεβασμός τῆς ιερότητος καί ἡ ἀνάδειξις τῆς ὠραιότητός του, ἐδόθη ἅπαξ καί διά παντός ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θεανθρωπινότητος. Ὁ Θεός Λόγος ἐγένετο σὰρξ, ἡ «ἀλήθεια ἦλθε» καί «παρέδραμεν ἡ σκιά. Εἰς τό διηνεκές τό ἀληθεύειν διά τόν ἄνθρωπον θά συνδέεται μέ τήν σχέσιν του μέ τόν Θεόν, ὡς ἀπάντησις εἰς τήν κάθοδον τοῦ Θεοῦ πρός αὐτόν καί ὡς ἀναμονή καί ὑπάντησις τοῦ ἐρχομένου Κυρίου τῆς δόξης. Ἡ ζῶσα αὐτή πίστις στηρίζει τόν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου νά ἀνταποκριθῇ εἰς τάς ἀντιφάσεις καί τάς προκλήσεις τοῦ ἐπιγείου βίου του, εἰς τήν «ἐπ' ἄρτω» ζωήν⁴, εἰς τήν ἐπιβίωσιν καί τήν κοινωνικήν καί πολιτισμικήν ἀνάπτυξιν. Τίποτε ὅμως εἰς τήν ζωήν μας δέν εὐδοκιμεῖ ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τόν Θεόν, μέ ὀρίζοντα τήν «πληρότητα ζωῆς, τήν πληρότητα χαρᾶς καί τήν πληρότητα γνώσεως» τῆς Βασιλείας Του⁵.

Τά Χριστούγεννα εἶναι εὐκαιρία διά νά συνειδητοποιήσωμεν τό μυστήριον τῆς ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ καί τό μέγα θαῦμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστός κρούει τήν θύραν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ὅμως μόνον ὁ ἴδιος ὁ ἐλευθερία τετιμημένος ἄνθρωπος δύναται νά τήν ἀνοίξῃ. «Ἀσφαλῶς, χωρίς Αὐτόν, χωρίς τόν Χριστόν», γράφει ὁ μακαριστός π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά κάνει τίποτε. Κι ὅμως, ὑπάρχει κάτι πού μόνο ἀπό τόν ἄνθρωπο μπορεῖ νά γίνῃ - τό νά ἀνταποκριθῇ στήν κλήση τοῦ Θεοῦ καί νά 'δεχθῇ' τόν Χριστόν»⁶.

Διά τοῦ «Ναί» εἰς τήν ἄνωθεν κλήσιν ὁ Χριστός ἀποκαλύπτεται ὡς «τό φῶς τό ἀληθινόν»⁷, ὡς «ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή»⁸, ὡς ἡ ἀπάντησις εἰς τά ἔσχατα ἐρωτήματα καί τάς ἀναζητήσεις τοῦ νοός, εἰς τούς καρδιακοὺς πόθους καί τάς ἐλπίδας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί εἰς τό πόθεν καί πρός τί τῆς δημιουργίας. Εἰς τόν Χριστόν ἀνήκομεν, ἐν Αὐτῷ εἶναι

³ Ἐγκύκλιος, § 10.

⁴ Βλ. Ματθ. δ', 4.

⁵ Ἀλεξάνδρου Σμέμαν, *Πιστεύω*, ἐκδ. Ἀκρίτα, Ἀθήνα 1991, σ. 129.

⁶ Γεωργίου Φλωρόφσκυ, *Δημιουργία καί ἀπολύτρωση*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 17.

⁷ Ἰωάν. α', 9.

⁸ Ἰωάν. ιδ', 6.

ήνωμένα τά πάντα. Ὁ Χριστός εἶναι «τό Α καί τό Ω, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος, ἀρχή καί τέλος»⁹. Ἐν τῇ ἔκουσῖα σαρκώσει Του «δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καί διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν», ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος «οὐκ ἀνθρώπων ᾤκησεν ἕνα, ἀλλ' ἀνθρώπου φύσιν τῇ ἑαυτοῦ περιέθηκεν ὑποστάσει»¹⁰, θεμελιώσας τοιουτοτρόπως τόν κοινόν αἰώνιον προορισμόν καί τὴν ἐνότητα τῆς ἀνθρωπότητος. Δέν ἀπελευθερώνει ἕνα λαόν, ἀλλά σύμπαν τό γένος τῶν ἀνθρώπων, δέν τέμνει σωστικῶς μόνον τὴν ἱστορίαν, ἀλλά καινοποιεῖ τὴν κτίσιν πᾶσαν. Ὁμοῦ μετὰ τῆς ἱστορίας, ἰσχύει καί διὰ τά σύμπαντα ὀριστικῶς καί καθοριστικῶς τό «πρό Χριστοῦ» καί τό «μετά Χριστόν». Καθ' ὅλην τὴν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν τῇ ἱστορίᾳ καί δι' αὐτῆς πρὸς τὰ Ἐσχάτα, πρὸς τὴν ἀνέσπερον ἡμέραν τῆς ἐπουρανίου Βασιλείας τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πορείαν της, ἢ «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» Ἐκκλησία μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀληθείας, ἐπιτελοῦσα τό ἀγιαστικόν καί πνευματικόν αὐτῆς ἔργον «ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς».

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Κλίνοντες εὐσεβοφρόνως τό γόνυ ἐνώπιον τῆς βρεφοκρατούσης Θεομήτορος καί προσκυνοῦντες ἐν ταπεινώσει τόν τὴν ἡμετέραν μορφὴν ἀναλαμβάνοντα «ἐν ἀρχῇ Λόγον», εὐχόμεθα πᾶσιν ὑμῖν εὐλογημένον Ἅγιον Δωδεκαήμερον, αἴσιον δέ, ὑγιερὸν, εἰρηλικόν, εὐκαρπον ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, πλήρη πνευματικῆς εὐφροσύνης καί θείων δωρημάτων τόν νέον ἐνιαυτόν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, κατὰ τόν ὁποῖον σύμπας ὁ χριστιανικός κόσμος συνεορτάζει καί τιμᾷ τὴν 1700ῆν ἐπέτειον τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Χριστούγεννα 2024

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Ἀναγνωσθήτω ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, μετὰ τό Ἱερόν Εὐαγγέλιον.

⁹ Ἀποκ. κβ', 13.

¹⁰ Νικολάου Καβάσιλα, *Ἐπτὰ ἀνέκδοτοι λόγοι*, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 108.